

FESTIVAL VAN VLAANDEREN MECHELEN PRESENTEERT

LUNALIA

MA 05.05 – 20:15

Somnia

Zefiro Torna

30% ambient

35% barok

20% duister

20% droom

LOCATIE

Predikherenkerk

BEZETTING

Zefiro Torna

Lore Binon, *sopraan*

Jasmijn Lootens, *cello,*
electronics

Jurgen De bruyn, *archiliuto,*
theorbe, electronics, muzikale
leiding

Programma

Bressarello - *Trad. Provençe*

Filio dormi - *Johannes Hieronymus Kapsberger (ca. 1580-1651)*

Toccata Seconda Arpeggiata - *Johannes Hieronymus Kapsberger*

Hor ch'è tempo di dormire - *Tarquinio Merula (1594/95?-1665)*

Tu dormi, e 'l dolce sonno - *Jacopo Peri (1561-1633)*

Improvisatie - *Jasmijn Lootens*

In darkness let me dwell - *John Dowland (ca. 1563-1626)*

Pow'rful Morpheus, let thy charms - *William Webb (fl.1620-1656)*

Black is the color of my true love's hair/Passacaille in D minor - *Traditional (after Nina Simone)/Robert de Visée (1652-1730)*

O cessate di piagarmi - *Alessandro Scarlatti (1660-1725)*

O stelle homicide - *Etienne Moulinié (1599-1676)*

Aubade (j'ai vu le point du jour) - *Constantijn Huygens (1596-1687)*

Rest sweet nymphs - *Francis Pilkington (1564-1638)*

Toccata/Four Quartets - III. (fragment) - *Michelagnolo Galilei (1575-1631)/T.S. Eliot*

The dark is my delight - *Anonymous*

Canção de Embalar - *José Afonso (1929-1987)*

Schlof main kind - *Traditional, arr. Michel Hoffmann*

Luimer. een muzikale afdeling in het schemerduister van de slaap

Door de eeuwen heen hebben schrijvers, schilders en componisten zich laten inspireren door het fenomeen van de slaap, die mysterieuze sluimerwereld waarin stervelingen 's nachts verdwijnen om er pas bij dageraad weer uit te ontwaken. Niemand weet precies wat ze daar meemaken en wie ze er ontmoeten. Wellicht wordt de slaap net daarom met de meest uiteenlopende beelden en symbolen geassocieerd. Dat blijkt alleen al uit de indrukwekkende galerij van mythologische figuren zoals Hypnos, de personificatie van de slaap, en zijn rechtstreekse verwanten: de goden van de nacht (Nyx), de duisternis (Erebus), de droomwereld (Morpheus) en de dood (Thanatos). Al deze symbolen vonden hun weg naar de kunsten, waar de slaap nu eens wordt opgevoerd als een bron van rust en troost, dan weer als een voorafspiegeling van een gewenste of gevreesde dood. Ook verwante beelden zoals de nacht, de droom en de verdoving zijn schering en inslag in de literatuur, de beeldende kunsten en de muziek. In het programma *Sluimer* betreedt Zefiro Torna het muzikale schemerduister van enkele prachtige composities uit de late renaissance en de barok. Onder begeleiding van Hypnos en de zijnen daalt het ensemble af in het parallelle universum van de slaap, waar tederheid en wreedheid heersen, waar dromen vrij spel krijgen en niets is wat het lijkt.

NINNA NANNA

De eerste halte is het universele tableau van een kind dat door zijn moeder in slaap wordt gewiegd. In een traditionele Bressarello omringen Jozef en Maria de pasgeboren Jezus met tederheid en muziek. De sussende werking van dit Provençaalse kerstlied is te danken aan de vloeiende melodie, de strofische structuur en de bezwerende herhaling van eenzelfde baspatroon of ostinato. Ook het 17de-eeuwse Italië kende dergelijke wiegeliederen voor Christus, gebaseerd op een strofische tekst met het karakteristieke refrein 'ninna la nanna' ('slaap, kindje, slaap') of varianten op die woorden. Een vroeg voorbeeld voor solostem en begeleiding is *Figlio dormi* van Giovanni Girolamo Kapsberger. Ook in dit lied is vredigheid troef. De lieflijke melodieën van de moederfiguur en de subtiële instrumentale begeleiding doen de slaap over het kind neerdalen in de gedaante van Morpheus met gespreide vleugels. Om de troostende werking van het refrein kracht bij te zetten, schakelt de muziek van een tweeledig naar een driedig metrum over op de woorden 'ninna la nanna'. Zowel de Bressarello als *Figlio dormi* illustreren de troostende kracht van de

slaap, met muziek als een belangrijke katalysator: dankzij de zang van de moeder voelt het kind zich beschermd en dommelt het in. Na al die gelukzaligheid slaan de eerste maten van Tarquinio Merula's *Hor ch'è tempo di dormire* in als een bom. De basso continuo pendelt onheilspellend en onafgebroken tussen twee donkere noten. Algauw wordt het vermoeden bewaarheid dat deze ninna van een heel andere orde is. De moeder maant haar zoon aan om niet te wenen maar te rusten, omdat er later nog genoeg geweend zal worden. Wat begint als een onbehaaglijke voorspelling groeit gaandeweg uit tot een gruwelijke profetie van Christus' marteldood. Het refrein 'fà la ninna ninna na' krijgt een steeds wrangere bijklank en schiet uiteindelijk tekort als antidotum voor de beschreven martelingen. In dit hypnotiserende lied lijkt de moeder ook haar eigen wanhoop te willen bezweren. Dat ze daar – althans tijdelijk – in slaagt, bewijzen de twee laatste strofen, waar het duistere perpetuum mobile stilvalt en een weldadige majeurtoon aard intreedt. Zolang de zoon slaapt is alles goed. De slaap wordt zo een voorschot op het paradijs waar zijn moeder hem ooit terug zal zien.

LET ME LIVING DIE

Na deze strofische liederen opent Kapsbergers virtuoze *Toccata Seconda 'Arpeggiata'* een nieuwe muzikale wereld. Jacopo Peri leverde een belangrijke bijdrage tot de ontwikkeling van de dramatische recitatiefstijl, wat hoorbaar is in *Tu dormi*. Deze expressieve monoloog polariseert de onbewogenheid van een slapende beminde en de ellende van haar wakende aanbieder, wiens liefde onbeantwoord blijft. Het muzikale resultaat is op en top retorisch, met veel aandacht voor de tekstschildering van individuele woorden en beelden. De slaap vertegenwoordigt een gevoelloosheid die buiten het bereik van de protagonist ligt. John Dowland's *In Darkness Let me Dwell* schildert een unheimlich tafereel waarin treurnis en wanhoop overheersen en elke kans op een vredige slaap wordt gedwarsboomd door infernale muziek. Aan het eind van de song worden het bed en het graf, de slaap en de dood metaforisch met elkaar verbonden – niet voor niets zijn *Hypnos* en *Thanatos* tweelingbroers. Hoewel Dowland's lied geworteld is in de polyfone consort song trekt ook hij alle registers van de tekstexpressie open, door woorden als 'weep' en 'hellish' met scherpe dissonanten te onderstrepen. Het onopgeloste slotakkoord plaatst een muzikaal vraagteken bij de verhoopte bevrijding door de dood.

POW'RFUL MORPHEUS

De laatste etappe is gewijd aan enkele bijkomende connotaties van de nacht, de slaap en de droom. *Pow'rful Morpheus*, een charmant strofisch lied van William Webb, illustreert hoe de nacht voor geheime geliefden niet lang genoeg kan duren. Morpheus wordt gevraagd om de wereld te omarmen en iedereen met muziek in slaap te wiegen, zodat de minnaars vrij spel zouden hebben. Wat volgt is het hypnotiserend liefdeslied *Tu Bella ca lu tieni* in de vorm van een Napolitaanse tarantella.

Etienne Moulinié was dan weer een van de belangrijkste componisten van airs de cour, strofische liederen die hoogtij vierden aan het hof van Lodewijk XIII. Moulinié was zo avontuurlijk om ook Spaanse en Italiaanse airs de cour te componeren en zich desgewenst van dansritmes te bedienen. In zijn energieke O stelle homicide worden de sterren aan het firmament vergeleken met de ogen van een geliefde en ironisch beschuldigd van meedogenloosheid. In Constantijn Huygens' Aubade doemt het ochtendgloren op in ... of toch niet? De dageraad maakt een schijnbeweging in dit lied van de beroemde schrijver, dat schatplichtig is aan de air de cour. De nimf Callisto meent de zon te zien opkomen en is opgelucht dat haar nachtelijke verdriet zal wijken. Wanneer dit een zinsbegoocheling blijkt, valt ze weer in slaap. Met het bedwelmende Rest Sweet Nymphs van Francis Pilkington en het indringende Jiddische Schlof main Kind werpt Zefiro Torna een laatste blik op de nachtelijke duisternis. Na deze muzikale nachtwandeling wensen we de toehoorder een 'golden sleep, while the lute the watch doth keep'

ZEFIRO TORNA

Het ensemble Zefiro Torna (°1996) laat op unieke wijze middeleeuwse, renaissance- en barokmuziek opleven voor een breed publiek. Naast de historische uitvoeringspraktijk met excellente vocalisten en instrumentalisten uit binnen- en buitenland is er veel aandacht voor cross-over met traditionele, nietwesterse, jazz- en hedendaagse muziek. In relatie tot wetenschap, filosofie, literatuur, visuele kunsten, theater, circus en hedendaagse dans, wordt met individuele kunstenaars, onderzoekers, componisten of gezelschappen gewerkt rond een variatie van symbolistische en allegorische thema's. Het ensemble staat voor actuele Gesamtkunst met een cultuurhistorische grondslag. Het ensemble trad in dialoog met individuele kunstenaars, regisseurs, choreografen, componisten en performers als Ghalia Benali, Paul Craenen, Tom Hannes, Jeroen d'Hoe, Brody Neuenschwander, Frederik Neyrinck, Mauro Pawlowski, Ief Spincemaille, Sigrid T'Hooft, Dick van der Harst, Anne-Mie Van Kerckhoven, Ingrid von Wantoch Rekowski, Mathias Ruelle, en met gezelschappen als Abattoir Fermé, Antwerps Kathedraalkoor, figurentheater De Maan, Frank Vaganée Trio, LOD, Pantalone, Psallentes, figurentheater Ultima Thule, Vlaams Radiokoor, Vocalconsort Berlin, ZOO/Thomas Hauert, Laika - Theater der zinnen, SEADS network of Ensemble Variations (FR). "The ensemble, with their very adventurous programs, is from our point of view one of the most outstanding artistic music groups in Europe. Not only in the field of Early Music, but especially in cross-over projects. Their performances are of the highest quality." – Dr. Franzpeter Messmer, artistic director of Landshuter Hofmusiktag (DE) Zefiro Torna verwierf internationale faam met zijn veelzijdige aanpak. Het ensemble is een welkome gast in gerenommeerde concertzalen. Hun creaties en cd-opnames worden geregeld gelauwerd en uitgebracht bij labels als Et'Cetera, Warner Classics en Homerecords.

Interview

Vier keer met de wind

Zefiro Torna maakt al negentwintig jaar muziek die bruggen bouwt. Het ensemble brengt geen repertoire – of toch niet in de eerste plaats. Het vertelt verhalen. Verhalen die over de grenzen van tijd en ruimte heen resoneren en telkens weer terugkeren naar dat wat mensen bindt: het leven, de tijd, het verlangen, de roes en het mysterie. Tijdens Lunalia presenteert Zefiro Torna vier programma's die de kans kregen om al spelende te rijpen. Net zoals ook de beste verhalen vorm krijgen door ze vaak te vertellen. Artistiek leider Jurgen De bruyn kijkt ernaar uit ze in thuisbasis Mechelen te brengen.

Je omschrijft Zefiro Torna als een 'transhistorisch ensemble'. Wat bedoel je daar precies mee?

'Transhistorisch' is een term die in de museumwereld vaak wordt gebruikt. Het gaat erom dat je niet zomaar naar het verleden kijkt als iets dat voorbij is, maar dat je inzoomt op de wisselwerking tussen heden en verleden. Hoe spreekt het verleden *in* het heden? Hoe keren wij *vanuit* het heden terug naar het verleden? Die gedachte zat eigenlijk al van in het prille begin in het DNA van ons ensemble. Zelfs onze naam verwijst daarnaar. 'Zefiro torna' zijn de eerste woorden van een sonnet van Petrarca. In dat sonnet wordt de westenwind bezongen, die terugkeert naar het land en de lente aankondigt: een cyclische beweging dus. Alles verandert voortdurend en tegelijk komt alles ook weer terug. Daar tegenover staat in het sonnet van Petrarca de dichter met zijn melancholische verlangen naar iets ultiems, iets utopisch. Voila: tel die twee op en je bent bij de essentie van Zefiro Torna (*lacht*).

Jullie keren telkens weer terug naar het verleden, zoals tijdens de lente ook de westenwind altijd weerkeert...

Er zijn in de geschiedenis van de mensheid heel veel ideeën die telkens opnieuw opduiken, steeds in een andere, sensibele vorm. Met die uitdrukkingsvormen gaan wij aan de slag. We maken zinnebeeldige voorstellingen die iets willen vertellen over waar we staan als mens in onze tijd en hoe het verleden daar een rol in speelt.

Ik voel in veel van jullie programma's een groot *joie de vivre* en ook iets heel zinnelijks. Zoeken jullie dat bewust op?

Zeker en vast. Voor mij is een concert een ritueel. Elk concert moet dan ook die ritu

ele kracht uitstralen of opzoeken: een concert moet een belevenis zijn. Doorheen de jaren is het opzoeken van die bijzondere energie echt een soort missie geworden. Zonder dat kan je evengoed met je oortjes in naar een goede opname luisteren, vind ik. Die energie heeft voor mij heel veel te maken met de zintuiglijke ervaring van een klank: hoe die zich in de ruimte beweegt, hoe die aankomt bij de luisteraar. Als het goed zit, ontstaat er via de klank een energetisch veld tussen muzikant en luisteraar. Die magie: daar zoek ik naar.

Brengt het ideale concert een roes teweeg?

Dat kan. De idee dat muziek therapeutische krachten bezit is oeroud en daar gaan we heel bewust mee aan de slag. Voor mij speelt de klank van onze instrumenten daar ook een belangrijke rol in. Onze instrumenten – vaak oude of etnische instrumenten – brengen een andere kleur, die ook een ander soort van aandacht vraagt van de luisteraar. Doordat de klanken buiten het normale vallen, kunnen ze ook een ervaring voortbrengen die buiten het normale valt. Soms merken we wel dat muziek alleen niet altijd volstaat als medium om een bepaald verhaal te vertellen. Daarom betrekken we regelmatig ook andere kunstvormen bij ons verhaal.

Samenwerkingen, muzikaal of anders, zijn essentieel voor jullie. Hoe komt zo een match tot stand?

Vaak is dat een rijpingsproces van jaren. Het begint altijd met een prikkel: een onderwerp dat me raakt of waarvan ik voel dat ik het verder wil onderzoeken. Maar dan volgt er sowieso een lange zoektocht vooraleer je bij de juiste samenwerkingen en bij de juiste artiesten terecht komt. Ik ga daar heel geduldig en afstastend mee om. Ik ga zelf ook vaak kijken en luisteren naar andere artiesten: ten dele omdat ik voortdurend op zoek ben naar nieuwe, spannende samenwerkingen, maar ook omdat ik graag geïnspireerd wordt door wat andere artiesten allemaal doen.

***Balsam* speelden jullie ondertussen al meer dan honderd keer, proficiat! Voor jullie is *Balsam* het sluitstuk van een trilogie die begon met *Les Tisserands* en *O, Monde aveugle*. Waarin schuilt de rode draad tussen die drie programma's?**

De rode draad is hier de muzikale vorm die we gecreëerd hebben: een hybride mix van oude muziek, traditionele muziek, etnische muziek en jazz. Die mix is ontstaan vanuit de muzikanten zelf en hangt ook echt samen mét die muzikanten. Philippe Laloy bijvoorbeeld, fluitist en saxofonist, heeft niet alleen een enorme muzikale bagage, maar hij voelt ook perfect aan hoe je tussen die verschillende muzikale werelden kan bewegen. In *Balsam* is Raphaël De Cock dan weer de sjamaan van dienst, die ons inspireert enerzijds met zijn inzichten als bioloog en anderzijds met de vele

etnische instrumenten die hij van zijn reizen heeft meegebracht. Alchemie is een woord dat vaak opduikt in onze teksten en dat is geen toeval. Uit al die verschillende ingrediënten is gaandeweg een nieuw 'brouwsel' ontstaan, een nieuwe taal, die na verloop van tijd een beetje 'onze taal' is geworden.

In *Time crawls* staan de melodieën van blokfluitist Jowan Merckx centraal. Is het programma een eerbetoon aan hem?

Ja, ook Jowan is een echte compagnon de route bij Zefiro Torna. Sommige mensen kennen Jowan misschien als straatmuzikant, anderen kennen hem als folkmuzikant en nog anderen kennen hem uit de klassieke wereld. Een eigenzinnig en bijzonder iemand, die heel dicht bij de natuur staat. Als ik aan hem denk, zie ik hem altijd blokfluit spelen temidden van de velden (*licht*). Hij heeft een ongelooflijke kennis van de volksmuziek en heeft zelf ook een schat aan melodieën gecomponeerd. Die melodieën zijn het uitgangspunt voor *Time crawls* geworden.

In *Somnia* ga je samen met zangeres Lore Binon en celliste Jasmijn Lootens op zoek naar de wereld van de nacht. Jullie voegen er ook een laag elektronica aan toe, waarom?

Somnia is een programma dat al jaren meegaat en telkens weer verandert. We koesteren dat, die metamorfoses. In deze versie van het programma wilden we met de elektronica iets filmisch binnenbrengen. We verlaten de wereld van de dag en de duidelijke contouren en we komen terecht in een wereld die wat vager, omflooster en ook een beetje onheimlich is. Het gaat opnieuw om een andere geestestoestand, waarin je andere mogelijkheden van het menselijke zijn kan ontdekken.

En dan is er nog '*Bach gespiegeld*', een van jullie nieuwere programma's. Jullie focussen op het idee van de retrograde, partituren die van achter naar voren gespeeld kunnen worden: een abstracte tour de force?

We kwamen dankzij musicologe Katelijne Schiltz op het spoor van partituren in de vorm van cirkels, labyrinthen of zelfs schaakborden. Veel van die emblematische partituren zijn retrogrades. En ja, dat lijkt een abstract, bijna wiskundig gegeven. Maar tegelijk gaat het over iets wat diep menselijk is: het verlangen om op zijn stappen terug te keren. Kan het einde ook een nieuw begin zijn? Daar hangt een rijke mythologische context aan vast. Denk bijvoorbeeld aan Theseus die het labyrint ingaat, de Minotaurus doodt en dan langs dezelfde weg het labyrint weer uitgaat. We hebben die oude thema's, samen met ensemble Variances, verbonden aan erg divers repertoire: van George Crumb tot Bach.

Annemarie-Peeters

Predikherenkerk

In 2010 besliste het stadsbestuur van Mechelen om de nieuwe stadsbibliotheek te vestigen in het voormalige Predikherenklooster, een gebouw dat in de 17e eeuw een bloeiende kloosterorde herbergde. Meteen na de restauratie van het klooster-gedeelte werd de focus verlegd naar de restauratie van de kerk. Net zoals in het klooster kozen de ontwerpers voor een 'zachte aanpak' waarbij zoveel mogelijk sporen van de lange bouwgeschiedenis zichtbaar bleven. Zo werden het baksteen-metselwerk, het pleisterwerk en de verweerde natuursteen zoveel mogelijk behouden. Het resultaat is een indrukwekkende podiumzaal voor concerten en lezingen, met plaats voor 130 personen.

A person wearing a dark blue long-sleeved shirt and dark pants is holding a large white rectangular sign in front of their torso. The sign contains a list of various art and culture categories in a bold, black, sans-serif font. The background is a plain, light grey wall.

EXPERIMENT/1
KUNST/THEATER/JAZZ/AC
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/P
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/G
HEDENDAAGSE MUZIEK/FES
POLITIEK/ECONOMIE/WORD
PERFORMANCE/SOCIOLOG
CHANSO SOUNDS

Klara. Blijf verwonderd.

HAAL MEER UIT DE VERPLICHTE E-FACTURATIE

E-facturatie is vanaf 2024 verplicht voor Belgische bedrijven. Los van de praktische belevenissen brengt dit wijziging ook opschietingen mee. Arco begeleidt ondernemers niet alleen bij een soepele overgang, maar maakt het mogelijk te communiceren met de indirect-toesprokings van Deltix.

WAT IS E-FACTURATIE?

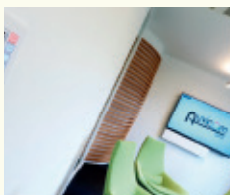
E-facturatie is het elektronisch verzenden en ontvangen van facturen in een gestandaardiseerd formaat. E-facturen zijn dus digitale facturen (pdf's, Word- of Excelbestanden), maar wel gestructureerde XML-bestanden die voldoen aan Europese normen. Het grote voordeel is dat je ze razend snel, foutloos en zonder menselijke tussenkomst kan verwerken.

Over Van Pelt-Beckers 1 - 2024 Uitgeverij
T 02 523 9922 M 02 523 9922 W www.vanpeltbeckers.be

BOEK JE
AFSPRAAK HIER

Together
everyone
achieves
more.

check out
our new
website!

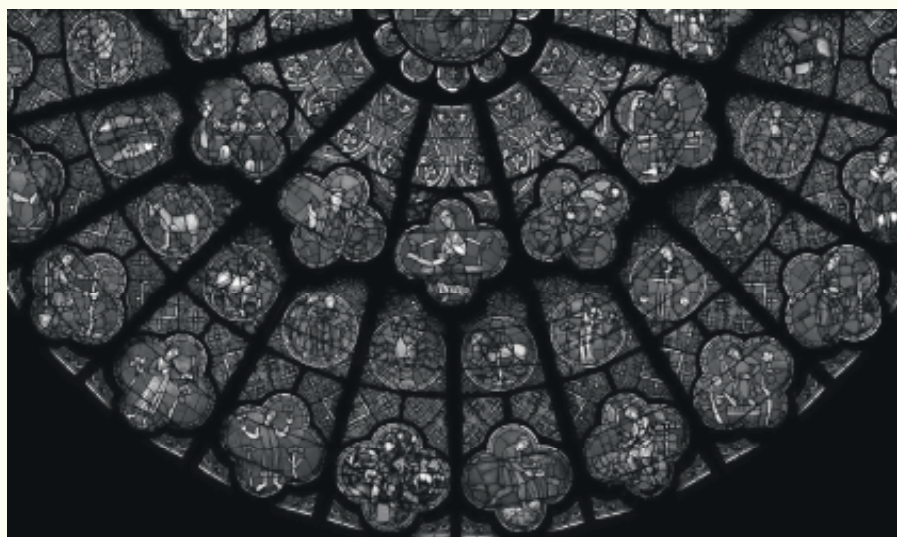

Op momenten dat er niets lijkt nog gaat, meet u
Mindslings kunnen vertrouwen op uw adviseurs
partner. Ervaren professionals die uw wensen en
verwachtingen omzetten in een efficiënte service, naar
u wensen u dat wilt. Avicore Group verkoopt en
verhuurt adviesbureaus en presentatiemateriaal om van
uw event een onvergetelijk succes te maken. Koppel daar
de flexibele assistentie van onze gespecialiseerde
technici aan en sleep vanaf nu op beide oren.

Daar is dat de perfecte AV-partner niet bestaat?
Inzaken kan zich natuurlijk vergoeden...

Avicore

servizi di AV e IT
1500 Italia +32 2 34 11 44
info@avico.be www.avico.be

LAUS

POLYPHONIAE

FESTIVAL VOOR OUDE MUZIEK

2025

22 - 3
II

MUZIEK UIT DE TIJD VAN DE KATHEDRAALBOUWERS 1140-1440

ARS ANTIQUA – ARS NOVA – ARS SUBTILIOR

PURE LUISTERLUXE OP DE MOOISTE LOCATIES VAN ANTWERPEN

Info & tickets:
www.amuz.be

COLOFON

ORGANISATIE

Dr. Jelle Dierickx
directeur
Michaela Defever
marketing & PR
Lieze Depuydt
productie

PROGRAMMABOEK

Jelle Dierickx
Michaela Defever
Sara Ilic

RAAD VAN BESTUUR

Marc De Geyter
voorzitter
Kris Vreys
ondervoorzitter
Greet De Clerck
Liana Davtyan
François Mylle
Annemarie Peeters
Jerry Aerts
Bart Van Reyn
Annick Schramme
Björn Siffer

ALGEMENE VERGADERING

Michel Vanholder (voorzitter), Rogier Chorus, Heidi De Nijn, Frank Nobels, Nicole Van Dessel, Bart Van Reyn, Ludo Kools

GRAFISCH ONTWERP EN CAMPAGNEBEELDEN

www.emilielauwers.be

WETTELIJK DEPOT: D/2016/0180/37

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. Programma onder voorbehoud van wijzigingen. Het is niet toegelaten beeld-of geluidsopnamen te maken tijdens de concerten zonder expliciete toelating van de directie van het Festival van Vlaanderen Mechelen/Kempen.

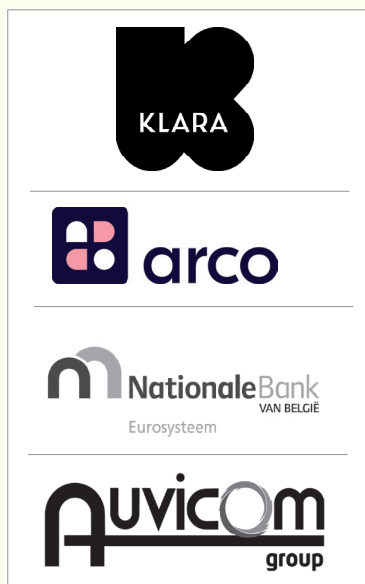
CONTACT

Festival van Vlaanderen Mechelen
Onder-den-Toren 12, 2800 Mechelen
T +32 (0)15 20 49 82
mechelen@festival.be
www.lunalia.be

SUBSIDIENTEN

SPONSORS

PARTNERS

EUROPEAN FESTIVAL ASSOCIATION

Het Festival van Vlaanderen Mechelen maakt deel uit van de koepel Festival van Vlaanderen en is lid van de European Festival Association.

